

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th May, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

INNOVATSION TA'LIM TEXNOLOGIYALARI VA PEDOGOGIK KOMPETENTLIK

Shoxida Axmedova Bobir qizi

Student of Kimyo international university in Toshkent Primary Education
yonalishi Prie 31U grup talabasi 992705616

Annotatsiya: Yurtimizning ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, madaniy sohalarda bo'layotgan tezkor o'zgarishlar ta'lim tizimini ham tubdan isloh qilishni taqozo etmoqda, chunki mukammal ta'lim tizimi orqali respublikamizning kelajak intellektual imkoniyatlarini va uni gullab yashnashi hamda rivojlanishini belgilab beruvchi yoshlarni har tomonlama ijodkor, mustaqil faoliyat yuritadigan qilib tarbiyalashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shuning uchun ta'limda eng muhim strategik yo'nalish bo'lib, ta'lim muassasalarini innovatsion faoliyati hisoblanadi. Bu esa barcha ta'lim muassasalarida, ayniqsa ijodkor, yuqori salohiyatli mutahassis pedagog kadrlarni tayyorlovchi oliy ta'lim orqali intellektual mulkni tayyorlash va intellektual mulk tizimini innovatsion faoliyat ko'rinishida amalga oshirish bugungi kunning dolzarb masalasi hisoblanadi. Rivojlantiruvchi maqsad: egallangan bilim ko'nikma va malakalarni ijodiy qo'llash, mustaqil ishlash, ko'nikmalarini rivojlantirishdan iborat.

Kalit so'zlar: Innovatsion texnologiyalar, ta'lim metodlari, pedagogika, pedagogik kompetentlik, jamiyat, o'quvchilar.

Hozirgi zamonaviy pedagogikamizda pedagogik kompetentli o'qituvchilik faoliyatini sifatli va samarali tashkil etilishini ta'minlovchi omil sifatida qaraladi. Bugungi kunda o'qituvchining kompetentligi qaysi mezonlar bilan belgilanishini o'rganish muhim bo'lmoqda.

Zamonaviy jamiyat ta'lim tizimi oldiga yuqori malakali, intiluvchan, raqobatbardosh, tashabbuskor, ma'naviy va jismoniy sog'lom shaxslarni tarbiyalab berish talabini qo'ymoqda. 2017 – 2021 - yillarda O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasida "yuksak bilimli va intellektual rivojlangan avlodni tarbiyalash, oliy ta'lim muassasalarida kompetentli ilmiy - pedagogic kadrlar zaxirasini barpo etish" vazifasi belgilandi. Shu o'rinda savol tug'iladi – "Kompetentli pedagog" kim? Uning shakllanish jarayoni qanday kechadi kabi savollar tug'iladi. Shu nuqtai nazardan "kompetentlik" va

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th May, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

“kompetensiya” tushunchalar mazmun mohiyatini aniqlashimiz muhim hisoblanadi.

Har bir o’qituvchi ham “kompetentlik” tushunchasi nimani anglatishini va bu tushuncha “kompetensiya” tushunchasidan qanday farq qilishini bilavermaydi.

“Kompetentlik” tushunchasi pedagogning ma’lumoti, bilimi, ko’nikmasi, qobiliyati, salohiyati va ish tajribasini o’z ichiga oladi. Boshqacha qilib tushintirsak, uning ma’lum bir ish turini bajarish qobiliyati hisoblanadi. Aslida, bu ikki atama bir-biriga o’xshash hisoblanadi, bir-biriga yaqin ma’nolarni anglatadi. “Kompetensiya” bilimlarning umumiyliigi va ularning odamlarda mavjudligini bildirsa, kompetentlik – esa bu bilimlarni ish jarayonida ishlatish ya’ni amalda qo’llash ma’nolarini anglatadi.

Kompetensiya - o’rganilgan va mavjud ma’lumot, bilim, ko’nikmalarni tanish hamda notanish vaziyatlarda qo’llay olish qobiliyati hisoblanadi. Kompetentlik kompetensiya tushunchasiga nisbatan kengroq tushuncha hisoblanib, ta’lim – tarbiya beruvchining ma’lumoti, bilim, mahorati, ko’nikmasi, qobiliyati, salohiyati, mehnat faoliyati va ish tajribasini o’z ichiga oladi. Kompetentlik jarayonida mavjud bilimlarni amalda qo’llab ko’rsatib berish jarayoni kompetensiya deb aytisak ham bo’laveradi.

Shu o’rinda yana bir ma’lumot kompetentlik tushunchasi professionallik tushunchasi bilan yonma-yon tushuncha bo’lib bir qarashda bir-biriga o’xshashdek bir-ikkinchisini to’ldirayotgandek bo’lib tuyuladi. Lekin yaxshilab e’tibor berib qaralganda bu ikkala so’z bir- biridan tubdan farq qiladi. Professionallik deganda mavjud bilimlardan tashqari, balki mehnatga, kasbga bo’lgan munosabat, ishning o’ziga xos tomonlari tushuniladi. Rivojlangan kompetensiyalar tezda seziladi, chunki professional o’qituvchi o’z bilim, ko’nikma va malakalarini doimo rivojlantirishga harakat qiladi, aniq maqsad va natijalarga erishishga harakat qiladi. Ishchan qadriyatlarni ishlab chiqaradi va ular ko’p hollarda ish jarayonining talablariga mos keladi. Kompetentlik esa biroz murakkab tushuncha hisoblanadi. Chunki kompetentlik nafaqat bilimlarning mavjudligini, balki shu bilan birga ularni amalda qo’llay olish qobiliyatini ham taqazo etadi. Kompetentlikni faqat keng qamrovli baholash va kuzatish jarayonida aniqlash mumkin. Professionallik va kompetentlik tushunchalari umumiy xususiyatga ega. Shuni esdan chiqarmaslik kerakki hamisha ham belgilangan talablar va standartlarga to’liq mos keladigan mutaxassislar ham haqiqiy professionallar bo’lavermaydi, chunki hamma mutaxassislar ham o’z bilim va ko’nikmalarini amalda qanday to’g’ri qo’llashni

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th May, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

bilishmaydi. Shuning uchun ko'p hollarda bunday pedagogik jarayon va faoliyat samarasiz bo'lib qolaveradi.

Kasbiy pedagogik kompetensiyalarni bir necha turlarga ajratish mumkin. Ularning har birini alohida quyidagicha turlarga ajratish maqsadga muvofiq hisoblanadi:

-Maxsus pedagogik kompetensiya – pedagogik faoliyatni kerakli darajada amalga oshirish uchun yetarli ma'lumotga ega bo'lish hisoblanadi. Bundan tashqari ta'lim-tarbiya beruvchining o'z kasbiy darajasini munosib baholay olishi va mutaxassis sifatida o'z rivojlanishini belgilash qobiliyatini ham o'z ichiga oladi.

-Ijtimoiy pedagogik kompetensiya – ijtimoiy maqom darajasi o'qituvchining hamkasblari bilan munosabatlarini samarali qurishi, birgalikdagi harakatlarni rejalashtirish va shu jarayonni olib borish qobiliyatini belgilaydi. Samarali aloqa ko'nikmalari, pedagogik madaniyat va faoliyat natijalari uchun javobgarlik – bularning hammasi ijtimoiy pedagogik kompetensiyaning tarkibiy qismlari hisoblanadi.

-Shaxsiy pedagogik kompetensiya- bu pedagogik jarayonni to'g'ri tashkil etish qobiliyati bo'lib, vaqtni tog'ri taqsimlay olish, o'z-o'zini rivojlantirishga intilish uning eng asosiy tarkibiy qismlari hisoblanadi. Shaxsiy pedagogik kompetensiyaning yuqori darajasiga ega bo'lgan hodimlar charchashga kamroq moyil bo'ladilar.

«Innovatsiya» so'zi lotin tilidan olingan bo'lib, yangilik kiritish degan ma'noni bildiradi. XX asr boshlarida biror bilim sohasiga yangi-liklarni kiritish va qo'llash fani yuzaga keldi. Olimlar yangiliklar kiritish va tekshirishni uch bosqichga ajratadilar: Birinchi bosqich - yangiliklar muvaffaqiyatiga yordam beruvchi yoki to'sqinlik qiluvchi omillarni o'rganish va turli xil yangiliklarning empirik ma'lumotlarini tahlil qilish. Ikkinchi bosqich - yangilik kiritish jarayonining o'zini bir soha muhitidan ikkinchi sohaga olib o'tish mexanizmini hisobga olish bilan birgalikda o'rganish. Uchinchi bosqichda - tadqiqotchi diqqati turli xil innovatsion vaziyatlarni tahlil qilish, tavakkalchilikni baholash metodlarini ishlab chiqish, yangiliklarni kiritish sohasida tavsiyanomalar yuzaga keltirishlariga qaratish. Hozirgi davrga kelib ilmiy adabiyotlarda quyidagi innovatsion jarayonni bosqichlarga ajratish tizimi mavjud: yangiliklarning yuzaga kelish bosqichi, uni shartli ravishda fundamental va amaliy-ilmiy tekshirishlar natijalaridan kelib chiqadigan yangilik bosqichi deb ataydilar; kashf etish bosqichi, ya'ni ob'ekt moddiy yoki ma'naviy mahsulot namuna ko'rinishidagi yangilik

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th May, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

yaratishdir. Innovatsion jarayon tuzilishi yangilikni bir bosqichdan ikkinchi bosqichga o'tib borishi bilan o'zgarib boradi. Shu bilan birga, yangilikning dinamik xususiyatlari va uning natija yakuni hamda samarasiga bog'liq bo'ladi. Yangilikning yakunlanganligi yoki uning imkoniyatlari muayyan maqsadning amalga oshirganlik darajasi innovatsion jarayonning hamma bosqichlarida qanchalik muvaffaqiyatli bo'lishiga bog'liqdir. Yangilikning samaradorligini uning natijasidan belgilash kerak bo'ladi. Innovatsion faoliyatning aniq shakl va uslublarini ishlab chiqilgan.

Quyidagi ana shulardan ayrimlari namuna sifatida keltiriladi:

ta'lim-tarbiya faoliyatini differentsiallash;

ta'lim-tarbiya jarayonlarini har xil shaxs xislatiga qarab muvofiqlashtirish;

har bir tarbiyalanuvchi qobiliyati va qiziqishini rivojlantirish uchun kerakli sharoitlarni yaratib berish;

gomogen sinflarni tashkil qilish;

ta'lim-tarbiya faoliyatining qulayligi;

psixologik himoya;

o'qituvchiga va uning kuchi hamda imkoniyatlariga ishonish;

o'qituvchini qanday bo'lsa, shunday qabul qilish, ta'lim-tarbiya ishlarini muvaffaqiyatini ta'minlash;

ta'lim muassasasining maqsadli yo'nalishini o'zgartirish;

pedagogning shaxsiy ichki yo'l-yo'riqlari va ularni qayta yo'naltirish.

Informatikadan dars samaradorligini oshirishda innovatsion usullar orqali tushunchalarni rivojlantirish ko'p jihatdan ta'lim-tarbiya tizimini muntazam mukamallashtirishga bog'liq bo'ladi. Dars jarayonida innovatsion usullardan kam foydalanish, dastur va darsliklarda muayyan topshiriqlar, maxsus metodikaning ishlab chiqilmaganligi natijasida masala echimi ijobiy hal qilinmayotganligi aniqlangan. Demak, bugungi kunda bilimli, mahoratli o'qituvchilarni tayyorlashga innovatsion ta'lim texnologiyalarning samarali yo'llarini topish, ularda bilish motivlarini rag'batlantirish hamda o'qitishning shakl va mazmunini boyitgan holda erishish mumkin. Davrning o'ta dolzarb ushbu talabidan kelib chiqqan holda respublika miqyosida oliy ta'lim muassasalarining faoliyatiga innovatsion ta'lim texnologiyalarni tatbiq etish borasida bir qator quyidagi ijobiy ishlarni amalga oshirish lozim:

- o'qituvchilarni tayyorlashda innovatsion ta'lim texnologiyalarlar mohiyatidan xabardor etish imkonini yaratuvchi o'quv manbalari (darslik, o'quv qo'llanmasi,

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th May, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

ma'lumotnoma, metodik tavsiyanoma hamda risolalar)ning yaratilishiga alohida e'tibor berish;

- ularni innovatsion ta'lim texnologiyalar asoslari xususidagi bilimlardan xabardor etish maqsadida ularning kasbiy malakalarini oshirishga yo'naltirilgan qo'shimcha mashg'ulotlar tashkil etish;

- o'qituvchilarni tayyorlashda tashabbuskor pedagoglarning innovatsion ta'lim texnologiyalarni qo'llash borasidagi ilg'or ish uslublarini keng ommalashtirish;[1]

- o'qituvchilarni tayyorlashda innovatsion ta'lim texnologiyalardan unumli foydalanayotgan pedagoglarni rag'batlantirish maqsadida turli tanlovlar tashkil etish.

Mamlakatimiz ta'lim amaliyotiga hozirgi zamon innovatsion ta'lim texnologiyalar(ITT) ning kirib kelishini va ulardan keng foydalanish zaruratining paydo bo'lishini bir necha sabablar bilan izohlab berish mumkin. Birinchidan, mustaqillikka erishgach barcha sohalar singari ta'lim sohasida ham tub o'zgarishlarni amalga oshirilayotganligi, umumjahon ta'lim-axborot tizimi sari qadam qo'yishi, ta'lim sohasidagi xalqaro aloqalarning tobora kuchayishi. Ikkinchidan, ta'lim-tarbiyaning an'anaviy usullari hayot talablaridan orqada qolayotganligining, ta'limga yangicha, noan'anaviy yonda-shish kerakligining e'tirof qilinganligi va pedagog-novatorlikning vujudga kelishi. fan-texnika taraqqiyoti ta'sirida, o'qitishning texnikaviy vositalari keng quloqch yoyishi oqibatida «texnologiya» tushunchasining ishlab chiqarishdan ta'lim-tarbiya sohasi tomon siljishi. innovatsion ta'lim texnologiyalar ta'lim-tarbiyaing shakllari, metodlari va vositalarning tizimidan iborat bo'lib, ularga to'la amal qilinganida bakalavr o'qituvchilarni tayyorlash, o'qitish, tarbiyalash va rivojlantirishning berilgan aniq miqdor va sifatdagi natijalariga erishishni kafolatlaydi. Vaholangki, hech bir pedagogning metodikasi berilgan miqdordagi va sifatdagi ta'lim-tarbiya natijalariga erishishga kafolat berolmaydi. Innovatsion ta'lim texnologiyalar an'anaviy o'qitish tizimiga xos bo'lgan jiddiy kamchiliklarni bartaraf etishga imkon beradi. An'anaviy informatika dars samaradorligini oshirishda innovatsion usullardan foydalanish o'qituvchisining xotirasiga, bilimlarni, ma'lumotni qanchalik esda saqlab kelishiga tayansa, innovatsion ta'lim texnologiyalar ularning mustaqilligiga, [2]tafakkurining rivojlanishiga, o'z-o'zini rivojlanishiga tayanadi. pedagog va o'qituvchilar orasidagi munosabatning avtoritar uslubda yo'lga qo'yilganligi kabilar innovatsion ta'lim texnologiyalarda silliqanadi. Innovatsion ta'lim texnologiyalar pedagogik amaliyotni ma'lum darajada yuksak rivojlangan

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th May, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

ishlab chiqarishga, uning ish printsiplariga yaqinlashtiradi. Pedagogning faoliyati aniq mazmun bag`ishlaydi, texnologik tafakkurini shakllantiradi, uni ijodga, izlanishga chorlaydi. Ta`lim-tarbiya jarayonining faol ishtirokchilariga aylanadilar, o`zlari mustaqil bilim oladilar, kollektiv ravishda ta`limiy vazifalarni hal etadilar, o`z-o`zini baholaydilar, ta`lim texnologiyalarini tuzishda ishtirok etadilar. Innovatsion ta`lim texnologiyalardan foydalanish ta`limda hozirda duch kelgan muammolarni to`la-to`kis hal etadi, deb hisoblash noto`g`ri sanaladi. Negaki, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish tinimsiz ilgarilab borar ekan, ta`lim-tarbiyada yangi muammolar paydo bo`lishi tabiiy. Innovatsion ta`lim texnologiyalardan foydalanish so`zsiz pedagoglar texnologik tafakkurini rivojlantirishni, uni ta`lim-tarbiyaga texnologik yondashuvni amalga oshirish, standartlashtirish, o`qituvchilarni innovatsion ta`lim texnologiyalardan foydalanish sharoitida o`qishga, o`rgatishga tayyorlashni talab qiladi. Pedagoglarning ko`pchiligi innovatsion ta`lim texnologiyalarni zo`r quvonch, yangi ijodiy kuch bilan kutib olayottanliklari bilan bir qatorda, aksariyatlari texnologik tayyorgarlikdan o`tmaganliklarini, bu muammoga jiddiy ahamiyat qaratishni ta`kidlash kerak. Mashg`ulotlarni tashkil etishda, bakalavr o`qituvchilar faollitini oshiruvchi, ijodiy muhitni shakllantiruvchi, mashg`ulot mazmunini ochib berishda ilmiylik tamoyiliga tayanuvchi, ularni fanga bo`lgan qiziqishini yuksaltiruvchi,[3] Vatanga bo`lgan muhabbat tuyg`usi, o`zlikni anglashga bo`lgan intilishni kuchaytirishga qaratilgan barcha fanlarning qudratini o`zida mujassamlashtirgan innovatsion ta`lim texnologiyalarni ishlab chiqish hamda amaliyotga joriy qilish muhimdir. Innovatsion ta`lim texnologiyalar muassasalarda ta`lim berishning zamonaviy ilg`or texnologiyasidir. Bu texnologiyaning maqsadi informatikadan dars samaradorligini oshirishda innovatsion usullardan foydalanish o`qituvchilarni o`z faniga bo`lgan qiziqishini kuchaytirishdan iborat bo`lib: ularning fanlarni o`rganishga ijodiy yondashuvini tarbiyalash; adabiyotlar bilan mustaqil ishlashni o`rgatish; fanlar o`rtasidagi bog`lanishdan foydalanishni ko`rsatish vazifalarini hal etish tarzida amalga oshiriladi. Innovatsion ta`lim texnologiyalar nomini olgan mazkur metod asosida bir qator muammolar o`z echimini topmoqda. Harakatli rasmlar, telekonferentsiya, transliteratsiya, elektron kitob kabi yangi kompyuter axborot texnologiyalari o`quv jarayonini faollashtirish uchun xizmat qilmoqda. Innovatsion ta`lim texnologiyalari nafaqat fan, balki texnikani o`rganishda ham ahamiyatlidir.[4] Texnikani o`rganishda ushbu o`quv texnologiyasidan quyidagi tartibda foydalanishni tavsiya etiladi: mavzuga oid materialni bakalavr o`qituvchilar tomonidan o`zlashtirishi uchun pedagog

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th May, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

tomonidan texnikaviy vazifaning qo`yilishi; texnikaviy vazifani hal qilish yo`llarini ular tomonidan amalga oshirilishi. Bunda o`qituvchilar muammoli savollar va o`zining ilmiy taxminlarini yozib boradi hamda interfaol muloqot rejasini tuzadi. Mazkur interfaol metod mashg`ulot qatnashchilarini o`zaro faolligi asosida darsni tashkil etish bo`lib, u 2000-yildan boshlab respublikamizda qo`llanila boshlandi. Informatikadan dars samaradorligini oshirishda innovatsion usullardan foydalanish o`qituvchilarning kitobdan kerakli ma`lumotni o`qib o`rganishi mustaqil ta`lim shakllaridan biridir. Uning samarasi ko`p jihatdan pedagog va ular o`rtasidagi muloqotning natijasiga bog`liq. Demak, interfaol ma`ruzalar katta ahamiyatga ega. Innovatsion ta`lim texnologiyalarga oid izlanishlarning natijalari haqidagi turli seminar va anjumanlarda aytilgan fikr-ma`lumotlar, olimlarning ibratli hayoti va faoliyati bilan bakalavr o`qituvchilarni tanishtirish, ularni bugungi kun-dagi dolzarb hayotiy masalalarni professional darajada echa olishga o`rgatish, ularda fanga bo`lgan qiziqishni shu tarzda kuchaytirish muhimdir. Innovatsion ta`lim texnologiyalar o`qituvchilarni ilmiy-ijodiy faoliyat va mustaqil fikrlash sari undaydi. Ularda olingan bilimlarni amaliyot bilan bog`lay olish va yangi bilimlarni egallashda turli manbalardan foydalana olish ko`nikmalarini tarbiyalaydi. [5] Bilimlar bazasini ixchamlashtirishga o`rga-tadi. Eng asosiysi ustoz-shogird o`rtasidagi ijodiy muloqotning shakllanishiga sabab bo`ladi. Ta`lim tizimida innovatsion jarayonlar samaradorligi hamda Kadrlar tayyorlash milliy dasturi talablaridan kelib chiqqan holda informatikadan dars samaradorligini oshirishda innovatsion usullardan foydalanish innovatsiyalarni ishlab chiqish va joriy etish shart-sharoitlariga, ta`limning an`anaviy usullari bilan maqsadga muvofiq ravishda uzviy qo`llashga bog`liq. Ayrim hollarda samarali bo`lgan an`anaviy usullardan voz kechish holatlari sodir bo`lmoqda. Bu innovatsiyalarni tajribada sinalgan va ijobiy natija berib kelayotgan o`qitishga qarshi qo`yishdek sezilmoqda. Shuning uchun ham an`anaviy ta`lim tizimidagi ijobiy tajribalar innovatsiyalarga uyg`unlashtirishi maqsadga muvofiq. Hozirgi kunda ta`lim tizimida innovatsion ta`lim texnologiyalarni qo`llashga bo`lgan qiziqish, e`tabor kundan-kunga kuchayib bormoqda. Innovatsion yondashuv ta`lim-tarbiya jarayonida mashg`ulotlarni qiziqarli va samarali bo`lishini ta`minlaydi. Innovatsiyalarning samaradorligini aniqlashda o`qituvchilarning fanlar jumladan, informatika fani asoslarini o`zlashtirish natijalariga qarab fikr yuritish zarur. Hozirgi paytda ularning bilim egallashlarida axborot kommunikatsiya vositalaridan keng ko`lamda foydalanilmoqda. Ayniqsa, kompyuterda ishlash, turli tarmoqlardan kerakli ma`lumotlarni izlab topish va o`zlashtirib olish ularning

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th May, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

qiziqarli mashg`ulotlariga aylanib bormoqda. Faqat bunda komp`yuter savodxonligi mukammal bo`lishi talab etiladi. Bu ham innovatsion yondashuv bo`lib, ularda maxsus bilim, ko`nikma va malakalarning tarkib topishini taqozo etadi.[6]

Xulosa:

Hozirgi kunda ta`lim-tarbiya jarayonidagi xilma-xillik, mustaqillik, onglilik, faollik, erkin va ijodiy fikrlash, o`zini namoyon etish, ilm-fandagi yangiliklardan xabardor bo`lish va yangilik yaratishga intilish bo`lajak bakalavr o`qituvchilarning turmush tarziga aylanib bormoqda. Bu muammolarni hal qilishni eng samarali usuli innovatsion ta`lim texnologiyalar ekanligi ma`lum bo`ldi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Pedagogika · Bilim olishning intellektual tizimini ishlab chiqish nazariyasi va amaliyoti .I.Mirzayev Toshkent-2019[1]
- 2.Ijtimoiy pedogogika. N.Egamberdiyeva Toshkent-2018[2]
- 3.Oliy maktab Pedogogikasi M.Ochilov Toshkent-2018[3]
- 4.R.A.Mavlonova , O.To`rayeva , K.M.Xoliqberdiyev, Pedagogika. Darslik Toshkent O`qituvchi 2008-yil.[4]
- 5.R.A.Mavlonova , N.H.Vohidova , N.H. Rahmonqulova. Pedagogika nazariyasi va tarixi. Darslik. Toshkent Fan va texnalogiyalar. 2010-yil.[5]
- 6.K.Xoshimov ,S.Ochilov. O`zbek pedagogkasi antalogiyasi . O`quv qo`llanma . Toshkent O`qituvchi 2010-yil.[6]

